

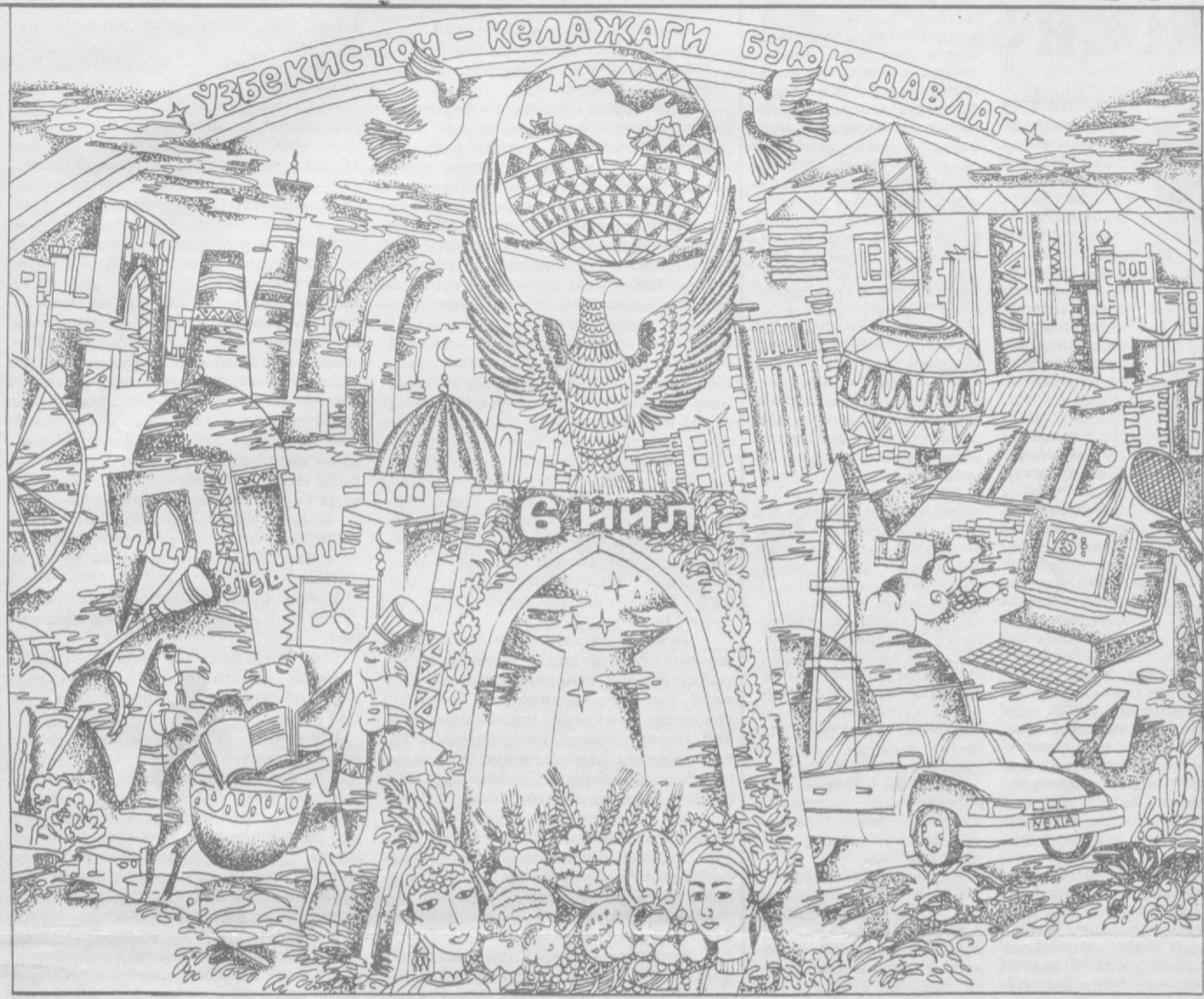
Миллий тижланчи

Ўзбекистон Миллий тижланчи демократик партиясининг ҳафталик газетаси

1997 йил, 19 август

33 (114) - сон

Рассом Ортиқали ҚОЗОҚОВ

ЮРТ ТАЯНЧЛАРИ

ГУЛЧЕХРА

Раҳматовлар хонадонини Бухорода ҳамма таниди. Улар яратган сўзана, зарбоф тўнлар, дўпчиларга, нақшикор мис лаган у кумгонларга қараб кўзингиз қувонади. Шу кичик хонадонда халқ амалии санъатининг бир неча тури барҳаётлигидан ҳайратингиз ошади...

Иўлдош Раҳматов ўз уйига ёндош, нураб кетган, қаровсиз қолган маңитни ижарага олиб таъмирлади. Сўнг турмуш ўртоғи Гулчехрага шу ерда хусусий фирма очиб берди. «Сен мана шу жойни обод қил», — деди.

Шундай қилиб, фирманинг номи ҳам ўз-ўзидан келиб чиқди: «Гулчехра». Фирма деганда кўпчиликнинг кўз олдига даромад манбаи келади. Аслида ҳам шундай. Бироқ фирманинг ўзига яраша меҳнати, машаққатлари борки, унга унча-мунча одам бардод беролмади. Фақат меҳнатгина инсоннинг орзу-умидларини рўйбга чиқаради.

Моҳичехра Тошкент санъатшунослик институтида ўқийди. У зардуликни севади. Айниқса, қалин, яъни бухороча гилам тўқишга уста.

Хонадонда тез-тез чет элликлар бўлиб туришади. Шунинг учун ҳам эр-хотин шарқона услубда фитобар очини кўзлашяпти. Турли хил шифобахш гиёҳлардан қадимий анъаналарга хос чойлар тайёрлашни йўлга қўйиш билан бирга, ўзбекона меҳмоннавозликни тарғиб этишни режалаштиришяпти.

Халқ амалии санъатининг гўзал намуналарини асраб-авайлаб, авлоддан-авлодга ўргатиб келаятганлиги нафақат бу хонадоннинг, балки халқимизнинг ҳам бахтидир.

ГУЛСАРА

Хукуқшунослиги жуда асқотди, — дейди Гулсара хурсандлик билан. Хароратли ва муҳаббатли бу хонадонда 2 ўғил, бир қиз улғаймоқда. Она-сига тортган қиз кооператив техникумини битирган. Гулсара билан бирга, товаршунос бўлиб ишлайди. Уғиллар ота изидан боришяпти. Улар Тошкент хукуқшунослик институтида ўқийди. Бўш вақтларида фирманинг ишларига қўмаклашадилар.

Гулсара Абдуллаева туман «Тадбиркор аёллар уюшмасига раис этиб сайланган. — Туманимизда хотин-қизлар бошқардиган 12 та фермер хўжалиги ва кичик қорхона бор, — дейди у уюшма фаолияти хақида.

Гулсара Турсунваннинг 20 бош қора моли, тикувчи Олия Жўраеванинг кичик қорхонаси бор. «Хумор» фирмаси бошлиғи Мубошира Шўева қурлиши ишлари хизматини йўлга қўйган, ўзи архитектор. Бу йил туманимизда янги дам олиш боғи очилди. Уюшмаимиз учун ободонлаштириш учун 5000 сум ўтказди. Келажакда бирор болалар боғчасини оталиқчи олиш ниятидами?

Раъно ЗАРПОВА

КЕРАКДИР КҮЙ-НАВО БИЗГА...

Кўшиқ хамиша халқимизнинг ҳамроҳи, яхши-ёмон кунларда йўлдоши эканини бу йил иккинчи марта ўтказилган кўшиқ байрами яна бир қарра исботлади. Президентимиз ташаббуси билан бошланган «Ўзбекистон — Ватаним» кўшиқлар кўрик-танлови янги-янги истеъдодларни кашф этишда муҳим омил бўлиш билан бирга, бадий баркамол, мазмунан теран кўшиқлар қўлайишига йўл очди. Республикамининг барча вилоятларида она Ватани, меҳр-муҳаббат, садокатни тараннум этувчи, халқнинг орзу-ниятларидан сўйловчи кўлаб яхши кўшиқлар бунёд бўлди.

«МТ»: воқеалар, хабарлар

Тўй олдидан учрашув Тошкент вилоятининг гўзал масканларидан бўлмиш Янгийўл шаҳри бу йил ўзининг 60 йиллигини нишонлайди. Шу муносабат билан йил бошидан буён шаҳар Маданият уюшмаси, сановат қорхоналари, ўқув юртиларида турли тадбирлар ўтказилмоқда. Куни кеча ана шундай тадбирлардан бири бўлиб ўтди. Шаҳарнинг Алишер Навоий номидаги маданият ва истироҳат боғида «Ўзбекистон адабиёти ва санъати» газетаси ижодий ходимлари билан учрашув бўлди. Учрашувни шаҳар ҳокими Шўхрат Қорабоев

кириш сўзи билан очди. У шаҳар меҳнаткашларининг тўйга тайёргарликлари хақида сўзлади. Шундан сўнг наваб ҳафтанома бош муҳаррири Аҳмадjon Мелибоевга берилди. А. Мелибоев йилгиларни жамоа ходимлари билан таништириб, газетанинг бугунги фаолияти ҳамда келгуси режалари хақида сўзлаб берди. Газета ходимларидан Мукаррама Муродова, Гулчехра Умарова бўлиларда олиб борилаётган ишлар билан муҳаббатлари таништирдилар.

Наваб ижодкорларга берилди. Таниқли шоир Нормурод Нарзуллаев, истеъдодли шоирлар Абдулла Турдиев, Рустам Мусурмон, Кўчор Норқобил, Хосин Рустамова янгийўлликларни 60 йиллик тўйларин билан қутлаб, ижодларидан намуналар ўқиб бердилар. Тадбирда таниқли санъаткорлар — Мукимий номидаги театрнинг артистлари, Ўзбекистон халқ артисти Фароғат Раҳматова, ҳам режиссёр, ҳам актёр Рустам Маъдиев, сўз устаси Гофир Мирзабоев, Зангиота туманининг «Ҳосил» ансамбли иштирок этди.

Г. ФАЙЗИЕВА

ШОИР ХОТИРАСИ

Учти туманидаги 5-маданият уйи ва шохобча кутубхона ходимлари ўзаро ҳамкорликда шоир Йўлдош Хилватий таваллудининг 140 йиллигига бағишлаб, шоир яшаб ижод этган Жийдакала қишлоғида адабий кеча ўтказдилар. Унда Хилватий адабий меросининг жонқуяри, унинг жияна-набираси Абдуллоҳон ҳожи Йўлдошев, Маъруфjon Акмалxon ўғли, меҳнат фахрийси Холмирза Саидбоев ҳамда 14-мактаб директори Турғунбой Йўлдошевлар шоирнинг ҳаёти ва ижоди хақида сўз юритдилар. Кеча қатнашчилари шоирнинг кўлима асарлари, китоблари кўргазмаси билан танишдилар. Қишлоқ мада-

чиқиб, мулоҳазалардан сўнг жиддий ҳулоса чиқардилар. Чунки тақдим этилган асарларнинг барчаси бир-биридан мазмунан теран, бадий мукаммал эди. Мана, республикаимиз бўйича ўтказилган кўшиқ байрами голиблари аниқланди. Соғирли ўринлар эгалари ва хомийлар соғиринга сазовор бўлганларнинг қувончи кеҳисиз. Бу қувонч пойтахтимизнинг катта қошоналаридан бири — Халқлар дўстлиги концерт саройида намойиш этилган танлов голибларининг, Гапа-концертида ҳам яққол сезилиб турди. Дарҳақиқат, таниқли бир шоиримиз айтганидек, «бугун керакдир кўй-наво бизга, керакдир кўй-наво бизга».

ният уйи бадий ҳаваскорлик жамоаси ва кутубхона ходимлари биргаликда тайёрлаган мусиқий дастур кечага фойда бағишлади.

САНЪАТКОРЛАР МЕХНАТКАШЛАР ХИЗМАТИДА

Хоразм вилоятида қўзга қўринган «Юлдуз», «Наврўз», «Навбахор», «Дилором», «Хумо» ашула ва ракс халқ дасталари, аскиячи-масхарабозлар, «Достон» ва «Оразбон» фольклор этнографик дасталари, вилоят ҳокимлиги маданият ишлари бўлимининг Қорақалпоғистонда хизмат кўрсатган артист Уктамон Аҳмедов раҳбарлигидаги «Хоразм гуллари» дастаси жамоалари шу кунларда шаҳар-туманларда бўлиб, дала меҳнаткашлари, сановат қорхоналари ишчи-хизматчиларига маданий хизмат кўрсатмоқдалар. Уларнинг дастурларидан мустақиллигимизнинг 6 йиллигини мадҳ этувчи куй-қўшиқлар, дилларни яйратувчи рақслар, ичакудзи хангомалар, ҳазилу мутойибалар кенг ўрин олган. Урган шайридаги Амир Темур номидаги маданият ва истироҳат боғида эса мустақилликнинг 6 йиллигига бағишлаб шаҳар ва туманларнинг маданият кунлари ўтказилмоқда. Шоирлар, бастакорлар, хонадалар, раққосларнинг чиқишлари ҳаммининг кўнглини хушнуд этмоқда.

Садбархон ЖўРАЕВА

ҲОКИМ РАССОМ ЭКАН

Сирдарё вилояти халқ ижодийти, маданият ва маърифат маркази ҳамда санъат галереяси ҳаваскор рассомларининг ижодини тарғиб қилиш ва маънавий жиҳатидан қўллаб-қувватлаш мақсадида ижодий кўрик-танлов ўтказди. Танловда ўндан ортик ҳаваскор ижодкорлар иштирок этдилар. Унда «Орол» мавзусидаги акварел иши учун Янгийўл шаҳри ҳокими Зулҳайдар Саманов биринчи ўринни олишга муяссар бўлди. У сентябр ойда Тошкентда республика халқ ижодийти Маркази томонидан ўтказилган кўрик-танловда қатнашиш учун йўлланма олди.

Шу вилоятдан яна бир хабар. Бу ерда «АКС» муаллифлик ижодий студияси иш бошлади. Унга санъат галереяси директори, Ўзбекистон журналистлар уюшмаси аъзоси Маматқарим Абдуқўлимов раҳбарлик қилмоқда. Студия асосан вилоятда яшаб ижод этаётган халқ унвормандлари, рассомлар ва бошқа ижодкорлар фаолиятини тарғиб қилиш билан шуғулланади. Студия қошида, шунингдек, матбуот, реклама ва рассомлик хизмати, видео ва телестудиялар ташкил этилмоқда.

Фотима ЖУМАЕВА

ДҶОКОНЛАРНИ КИМ ТЎЛДИРАДИ?

«Отанг—бозор, онанг — бозор!» деган гапни ким айтган экан-а. Гап бозорнинг ота-онандан уллуғлиги тўғрисида эмас. Гап бозорнинг ҳар бир одам учун сабоқ жойи, ўзига хос турмуш маърифатхои экани тўғрисида. Бозор барча нарсаларни синонадан ўтказиши тўғрисида. Бугун мамлакатимизда бозорлар гажум. Халқ қайнади. Ҳукуматимиз бозорларнинг замонавий аҳамиятини тўғри баҳолаб, талабни қўнайтирапти. Ўзбекистон Вазирлар Маҳкамаси Раисининг кечаги қарори ҳам бозорнинг маданий савдо даражасини кўтаришга хизмат қилади.

Куни кеча яхши навл у қудирб «Олой» бозорини бошдан-оёқ айланиб чиқдим. Сўнг патта тарқатиб юрган ходимдан сўрадим: — «Олойда ун сотилайдими? — Йўқ, — деди ходим. — Ҳозир ун махсус катта дўконларда сотилади. — Бу ерда ҳам махсус катта дўконлар кўп-ку, нега улар ун сотмайдилар? Ходим елкасини қисди. Вақтимни олманг, дегандай нари кетди. «Олой» атрофида озик-овқат ва айниқса, ичимлик, ичкилик, атир-ута сотадиган дўконлар тикилиб ётмоқда. Лекин бу ерларда турли навадги ун ва ёғларни эмас, анвойи ичкиликларни сотишни маъжул қўришади. Нега шундай экан-а? Бунинг устига «Марказ-1» атрофидаги магазинларда ҳам фақат бир хил навадги қорамтир ун турибди. Нега «Наво»га ўхшаган катта дўконларга унинг истаган навини келтириб қўйишмайди? Нега пештахталардан истаган нарсангизни истаган вақтда оломайсиз? Бу дўконларни ким тўлдириши керак озик-овқат маҳсулотларига?

КАМТАР

Озодлик намояндалари:

Ватанпарвар ва халқпарвар шоиримиз Абдулхамид Сулаймон ўғли Чўлпон XX асрнинг биринчи ярмида...

берилади:

Кетдингми мангуга ташлаб, Калдимми кайгуларим-ла? Хижронинг куйини бошлаб...

Чўлпон таваллудининг 100 йиллигига

СЕВГИ МАЛАКЛАРИ БИЛАН СЎЙЛАШАРДИ...

Сиз дейсизким, мен кўкларни ўйлайман, Ер бетига сира назар солмайман...

Нечун очилди кўзим, Кайга кетди уйкуларим, Бу уйғонинида тўлиб тошди, ошди кайгуларим,

деб ёзди. 1926 йили Чўлпоннинг «Тонг сирлари» номи шеърлар тўплами нашрдан чиқди.

Бир эсиб ўтдилар «уйғониниш» еллари, Бир қайнаб тошдилар кўз ёши «булоқлар»,

Бу тўртлик чўкур маънога эга бўлиб, тўпلامнинг мазмунини англатади.

Кўнгил, сен бунчалар нега Кишанлар бирла дўстлашдинг? На фарёдинг, на дардинг бор,

«Бас энди» сарлавҳали иккинчи шеърда ўқиймиз:

Етар бас, чекдан ошқандир, Бу қарғиш, бу ҳақоратлар, Тўлуғдир, балки тошқандир

Чўлпон ижоди кўпларни ўзига жалб этган ва мухлислар олқишига сазовор бўлган.

Чўлпоннинг 1923 йилги 1-сонда Чўлпон ҳақида бир мақола бор. У «Чўлпон Чўлпондир» деб аталади.

«Чўлпон оти кулогимга кирдиқа кўзимга Шекспир руҳи кўринадир-да турадир. Шекспир лирикчаси билан Чўлпон шеърини орасида нақадар айрича ахтарсам-да...

Чўлпоннинг «Толо йўлларида» номи шеърлар тўплами бўлганига ва унинг нашр этилмаганлиги...

Кейин Чўлпоннинг «Уйғониш»даги «Кетганингда» шеъри

Ёвнингми бағрига тушди? Ортик сен мендан узоқда Кўзларни уйнатасанми? Ортик сен бошқа булоқда...

Кўрамизки, Овруро маданияти ва адабиёти билан ошно бўлган, Чўлпон шеърларини яхши билган ўзбек ўғли...

Сен эмасдир бу асрнинг авлоди, Маъбадинг гамди, Гиря динингда, Яшардинг кўёш қадар юксақ,

Шоир ҳар томонлама эзилган бўлишига қарамай, халқига, ватанига бўлган меҳр-муҳаббати...

Кўлимда сўнги тош қолди, ёвмига отмоқ истаيمان! Қўзимда сўнги ёш қолди

Чўлпон сўнги нафасига чала тилакча етиш ниятини қўймади. Ҳақсиз ҳужумлар сабабли юраги эзилган...

Мен Чўлпоннинг «Толо йўлларида» номи шеърлар тўплами бўлганига ва унинг нашр этилмаганлиги...

«Ташаббус» асарини кўрган ва кучириб олган синфдошларим

Камол Мансур, журналист Жаъфар Муҳаммадхонларни изладим. Лекин улар вафот этганлар, ҳовлилари бузилб кетган экан...

«Кўшукларим», «Ёрқин ой» каби асарлари ҳам бўлган. Бу асарлар ва «Толо йўлларида» ҳақида газеталардаги мақолаларда...

Нечун очилди кўзим, кайга кетди уйкуларим, Бу уйғонишда тўлиб тошди, ошди кайгуларим,

Уйғонишда тўлиб тошди, ошди кайгуларим, Деяди оловинч, тасалли ахтариб шундай дейди:

Билмайман кўнглимни юпатгай кимлар, Тогларми, тошларми ё оқар сувлар, Ўки кишанлардан бўшолган куллар,

«Кўзғалиш» шеърда шундай каромат қилади:

Эй! сен мени хақир кўрган, тубан деган афанди! Эй! устимда бир умрга хўжа бўлмоқ истаган,

Узлулур, Эй! сен мени кул ўрнида ишлатгучи афанди! Титра, кўрлик, боғлик қулинг бош кўтарган куч энди!

Бунга ўхшаш мустабид ҳўкмдор давлат олиб борган файриносий ишларга қўшилмай қилган фижонлари кўп.

Мен Чўлпон билан 1924 йили «Турон» кутубхонасида танишганимни ёзган эдим. Кейин бир учрашиб суҳбатлашганимда...

Ватан на Туркиядир турклари, на Туркистон, Ватан буюк ва муаббид бир ўлкадир «Турон».

Кейин менга қараб: «Тушундингизми», дедилар. Мен: «Бир оз тушунганимдекман».

«Турон» номи «Турон» деб кўйилишига ҳисса қўшганларни олқишлар уларни халқимизнинг асл фарзандлари...

«Турон» номи билан қўзқинғиз ва икки оғиз ўқиган шеърини эшитиб тўғри натижа чиқардингиз.

Инсон малак ўлсайди, жаҳон жаннат ўларди. Яъни дунёни жаннат қилгучи ҳам, дўзах қилгучи ҳам одамлар дегмоқчи.

«Утган кунларимни эслай олмайман, Келгуси кунларим яна белгисиз,

«Шўкратларим» шеърда шундай қаромат қилади:

Эй! сен мени хақир кўрган, тубан деган афанди! Эй! устимда бир умрга хўжа бўлмоқ истаган,

«Ташаббус» асарини кўрган ва кучириб олган синфдошларим

ДИЛИНГ ДУОДАН УЗМА

Бу оламга кимлар келиб кимлар кетмади, Барча ишлар чала қолди, умр етмади.

Узлик бинноси қад ростлаётгани, кадрятларимиз тикланаётгани кимни қувонтирмайди. Андиқон — Уш йўли бўйлаб кетаркансиз, эслайсиз: яқин-ақинларгача ҳам бу йўлдан қришга кишининг юраги дов бермасди.

Кўрган-кўраётган кўнларимиздан олган ибратим шу: бир-биримизга меҳр-оқибатли бўлайлик.

Билмадимми қанча умрим — кайда тўрпоғим қолур, Билмадим, мендан кейинроқ — кайси ўртоғим қолур,

Тўни-дўппим кимга-ю, кимга белбоғим қолур, Бу муаммо, бу муаммо, бу муаммо, дўстлар.

Уқитувчи Абдуллажон Уринбоев, мулла Ҳамиджон Отабоев, мироб Журавий Эгамовларни элдешлари ҳамон яхши сўз билан ёдлашади.

Қўлга олдинг эркингни

Таъкиб этилган олим, саркарданг ўқилмоқда, Юрак-бағринг ҳеч қачон энди бўлмас қон, ўлкам.

Ватанимни кўп кезиб, бўлдим беҳисоб хурсанд, Қувонтириб кўзларни Қариши, Ташкент, Самарқанд.

Далаларда иш қайнар, ҳар соҳада юксалиш, Катта-кичик — ҳаммаси севган касби билан банд.

Уч нарса уч нарсада йўқлигин билиб қолдик, Халққа билдирарайлик деб уни қаламга олдик.

Иккинчиси: «Тил дўсти», қуюқ ваъда беради, Иш тўгуса, бир вая топиб, келмас йўлни билади.

Учинчиси: «Мол дўсти», мўл-кўл пайтда айрилмас, Йўқ пайтингда юз буриб юрак-бағринг тилади.

Илим ганж эрур, Энг биринчи илмини фазилатлилар билди, Хоруру ҳамда Ҳамонлар гала-гала мол қилди.

Иккинчиси: илмили камтар, ҳаволанмайди, Молдор манманлик қилиб доим осмондан келди.

Тўртинчи: илмиллар шафқатли, саховатли, Боя одам ўта ҳасис, фақат пулға интилди.

Бешинчиси: илм, фан, обрў, шўхрат келтирар, Молдор азобда яшаб гаму гуссага тўлди.

Демак, илм ганж эрур, молу дунё ранж эрур, Илм эгаллаган-чун Тўра иқболи қулди.

Тўра ЖУМАН

Сўз гавҳари ичида

ҲОРМАНГ, УСТВОЗ!

Кундалик нутқимизда оддий сўзлар билан бирга тилимизни кўркэм, жозибали қиладиган оғзи қулоғига, кўйиничи пуч ёнқоққа...

«Ташаббус» асарини кўрган ва кучириб олган синфдошларим

Уч нарса уч нарсада йўқлигин билиб қолдик, Халққа билдирарайлик деб уни қаламга олдик.

Иккинчиси: «Тил дўсти», қуюқ ваъда беради, Иш тўгуса, бир вая топиб, келмас йўлни билади.

Учинчиси: «Мол дўсти», мўл-кўл пайтда айрилмас, Йўқ пайтингда юз буриб юрак-бағринг тилади.

Илим ганж эрур, Энг биринчи илмини фазилатлилар билди, Хоруру ҳамда Ҳамонлар гала-гала мол қилди.

Иккинчиси: илмили камтар, ҳаволанмайди, Молдор манманлик қилиб доим осмондан келди.

Тўртинчи: илмиллар шафқатли, саховатли, Боя одам ўта ҳасис, фақат пулға интилди.

Бешинчиси: илм, фан, обрў, шўхрат келтирар, Молдор азобда яшаб гаму гуссага тўлди.

Демак, илм ганж эрур, молу дунё ранж эрур, Илм эгаллаган-чун Тўра иқболи қулди.

Тўра ЖУМАН

MILLIY TIKLANISH DEMOKRATIK PARTIYASI
Муассис: Миллий тикланиш демократик партияси

Бош муҳаррир: Иброҳим ҒАФУРОВ
Масъул муҳаррир: Абдунаби ХАЙДАРОВ

Газета 136-рақам билан рўйхатдан ўтган. Буюртма: Г —0546. Сотувда нархи эркин. Ҳажми 2 босма табоқ, Саҳифаловчи: Холда Исломова

Манзилмиз: Ташкент-83, Матбуотчилар кўчаси — 32. Телефон 133-50-18. «Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Манзили: Ташкент шаҳри, Буюк Турон кўчаси, 41-уй